

КЛАСИФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Олексій Іванович ВАЦ,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

У податковому законодавстві, як ні в якій іншій з матеріальних галузей права, адміністративні процедури відіграють вирішальну і визначальну роль щодо справляння податків і зборів. Саме адміністративні, а деякі вчені наголошують податкові процедури гарантують ефективність і функціональність усієї податкової системи. Ці процедури виступають юридичними механізмами та адміністративно-правовими інструментами, що забезпечують роботу податкової системи. Відсутність, недоопрацьованість або неможливість виконання адміністративних процедур можуть звести нанівець контрольно-наглядову, дозвільно-реєстраційну, фіскальну і юрисдикційну складові діяльності держави. Отже, адміністративні процедури є ключовою умовою ефективного податкового адміністрування, про вдосконалення якого останнім часом ведуться активні дискусії. Задля швидкого відновлення після завершення або припинення воєнного стану, забезпечення економічного зростання України у середньостроковій перспективі, а також для реалізації європейського курсу України необхідно проводити виважену фіскально-бюджетну політику, підвищити ефективність видатків та податкового адміністрування та удосконалити структуру податків та пільг [1]. Також важливо досягти партнерських відносин між бізнесом і державою та покращити інвестиційний клімат з урахуванням соціального й екологічного виміру. І в цьому питанні ключове значення має відновлення довіри платників податків до контролюючих органів [1], що в деякій мірі досягається шляхом реалізації адміністративних процедур у сфері оподаткування.

Д. В. Крилов досліджуючи публічно-сервісну діяльність як основний напрямок державної податкової політики доводить, що на сьогодні існує значна кількість класифікацій адміністративних процедур як у загальнотеоретичному плані, так і в плані роботи податкових органів держави. Критерії, що слугують підґрунтям класифікацій, різноманітні, а саме: наявність чи відсутність правового спору, ступінь і характер взаємодії між суб'єктами, форма та значення кінцевого юридичного результату тощо. Однак, говорячи про види адміністративних процедур у роботі Державної податкової служби України та безпосередньо виділяючи їх, варто спиратись на особливості подібних процедур, їх специфіку та значення, завдання, що ставляться перед податковими органами нашої держави [2, с. 200-201]. На підставі цього Д. В. Крилов дійшов висновку про існування дозвільних, реєстраційних, контрольно-наглядових та інформаційних процедур у роботі ДПС [2, с. 202].

А.М. Луцик доводить класифікаційний розподіл адміністративних процедур, які здійснюються у сфері оподаткування в Україні, який може бути здій-

снений на підставі таких основних критеріїв: 1) за видом (спрямованістю) діяльності ДФС України – на внутрішні (внутрішньо-організаційні) та зовнішні (зовнішньо-організаційні); 2) за наявністю чи відсутністю спору у податкових правовідносинах – на юрисдикційні та неюрисдикційні; 3) за суб'єктом ініціативи – на заявні та втручальні; 4) за рівнем урегульованості здійснення адміністративної процедури – на звичайні (формальні) та спрощені (неформальні) [3, с58-59]. До елементного складу адміністративної процедури у сфері оподаткування в Україні вченою віднесено: 1) сторони процедури (платники податків, ДФС України та її посадові особи); 2) права і обов'язки сторін адміністративної процедури; 3) строки здійснення процедури (строки для вчинення процедурних дій та загальний строк вирішення адміністративної справи); 4) кінцевий результат процедури – прийнятий адміністративний акт [3, с. 59].

Враховуючи викладені наукові позиції щодо класифікації адміністративних процедур у сфері оподаткування, слід зробити проміжний висновок, що кожен науковець приділяє увагу різним класифікаційним критеріям, які мають важливе значення у сфері оподаткування. Крім того, запропонована класифікація адміністративних процедур у сфері оподаткування також сприяє своєчасному внесенні змін до норм чинного податкового законодавства з метою зменшення податкового навантаження на платників податків та зборів.

У свою чергу, проведений аналіз податкового законодавства надає можливість надати власну класифікацію адміністративних процедур у сфері оподаткування із врахуванням повноважень органів публічної влади у досліджуємій сфері суспільних відносин, до яких доречно віднести: 1) процедури дозвільно-реєстраційної діяльності у сфері оподаткування; 2) контрольно-наглядові процедури у сфері обігу підакцизних товарів в Україні; 3) юрисдикційні адміністративні процедури у сфері оподаткування.

Якщо вести мову про процедури дозвільно-реєстраційної діяльності у сфері оподаткування, то у відповідності до «Положення про Державну податкову службу України», затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227 Державна податкова служба України з метою реалізації покладених на неї завдань, має повноваження щодо ліцензування діяльності суб'єктів господарювання з виробництва спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, з оптової торгівлі спиртом, оптової та роздрібною торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами і рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, та контроль за таким виробництвом та обігом; здійснює ліцензування діяльності суб'єктів господарювання з виробництва пального, з оптової, роздрібною торгівлі та зберігання пального і контроль за таким виробництвом та обігом; підписання ліцензій (дублікатів ліцензій) на виробництво підакцизних товарів, прийняття інших рішень та підписання інших документів у межах повноважень, визначених Податковим кодексом України; здійснює реєстрацію та веде облік платників податків, платників єдиного внеску, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, проводить диференціацію платників податків; забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, формування та ведення Державного реєстру фізичних осіб - платників податків, інших реєстрів, банків і баз даних, ведення яких покладено

законодавством на ДПС, а також реєстру страхувальників Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування тощо [4].

Враховуючи закріплені податковим законодавством дозвільно-реєстраційної повноваження за органами Державної податкової служби, це сприяє в подальшому реалізації відповідних адміністративних процедур з відповідними суб'єктами, і кінцевим результатом якої є отримання відповідним суб'єктом документу дозвільного характеру (дозвіл, ліцензія тощо).

Якщо вести мову про контроль-наглядові процедури у сфері обігу підакцизних товарів в Україні та юрисдикційні адміністративні процедури у сфері оподаткування, то варто зазначити наступне. Органи державної податкової служби у відповідності до податкового законодавства наділено наступними повноваженнями: здійснює контроль за дотриманням вимог податкового законодавства, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на ДПС; здійснює контроль за правомірністю бюджетного відшкодування податку на додану вартість; здійснює податковий контроль за встановленням відповідності умов контрольованих операцій принципу “витягнутої руки”; здійснює податковий контроль за контрольованими іноземними компаніями; застосовує до платників податків (платників єдиного внеску) передбачені законом фінансові (штрафні) санкції (штрафи) за порушення вимог податкового законодавства чи законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на ДПС;) складає стосовно платників податків - фізичних осіб та посадових осіб платників податків - юридичних осіб протоколи про адміністративні правопорушення та виносить постанови у справах про адміністративні правопорушення у порядку, встановленому законом; організовує роботу та здійснює контроль за проведенням роботи з розстрочення, відстрочення та реструктуризації грошових зобов'язань та/або податкового боргу, а також недоїмки із сплати єдиного внеску; організовує роботу та здійснює контроль за застосуванням до платників податків (платників єдиного внеску) процедур банкрутства відповідно до законодавства з питань банкрутства; здійснює контроль за виробництвом, обігом та реалізацією підакцизних товарів, за їх цільовим використанням, забезпечує міжгалузеву координацію у цій сфері; проводить роботу, пов'язану з посиленням боротьби з незаконним виробництвом, переміщенням, обігом спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального та інших підакцизних товарів (продукції) тощо [4]. Отже, реалізації вищезазначених повноважень органами Державної податкової служби відбувається якраз в межах виокремлених адміністративних процедур.

Крім того, кожна виокремлена адміністративна процедура у сфері оподаткування завершується прийняттям (ухваленням) адміністративного акту (рішення), що в подальшому може слугувати оскарженню у відповідності до норм чинного законодавства у судовому або позасудовому порядку.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1218-2023-%D1%80>.

2. Крилов Д. В. Публічно-сервісна діяльність як основний напрямок державної податкової політики: адміністративно-правовий аспект: дис. ... доктора юрид. наук: 12.0.07. Дніпро, 2020. 375 с.

3. Луцик А. М. Адміністративні процедури у сфері оподаткування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 192 с.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.